גובה את הקרן מנכסים משועבדים ואת

השבח מנכסים בני חורין דאתא בעל ארעא

ושקיל (4) ארעיה ושבחיה מאי לאו בעם הארץ

דלא ידע דקרקע נגזלת או אינה נגזלת ואפי'

הכי קאתי בעל קרקע ושקיל לארעא ושבחה

ושמע מינה בשוגג נמי קנים אמרי "לא בלוקח

תלמיד חכם וידע תא שמע "לצבוע לו אדום

וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ר' מאיר

אומר נותן לו דמי צמרו דמי צמרו אין דמי

צמרו ושבחו לא ואי סלקא דעתך בשוגג

נמי קנים דמי צמרו ושבחו בעי למיתבא ליה

אלא לאו ש"מ במזיד קנים בשוגג לא קנים

ש"מ: רבי יהודה אומר גזילה חוזרת בעיניה

ר"ש אומר רואין אותה כאילו היא שומא

אצלו בכסף סמאי בינייהו אמר רב זביד

בשבח שעל גבי גזילה קמיפלגי ר' יהודה

סבר דנגזל הוי ור"ש סבר דגזלן הוי רב פפא

אמר רכ"ע ישבח שעל גבי גזילה דגזלן הוי והכא למחצה לשליש ולרביע קמיפלגי

רבי יהודה סבר שבח שעל גבי גזילה יכוליה דגזלן הוי ורבי שמעון סבר למחצה לשליש ולרביע הוא דשקיל גזלן תגן יגזל

פרה ונתעברה אצלו וילדה רחל ונטענה

אצלו וגווה משלם כשעת הגזילה ילדה אין

. לא ילדה הדרא בעינא בשלמא לרב זביד

ראמר שבח שעל גבי גוילה דנגול הוי לר'

יהודה הא מני רבי יהודה היא אלא לרב פפא

דאמר דגזלן הוי הא מני לא רבי יהודה ולא

ר"ש אמר לך רב פפא הוא הדין יאפילו לא

ילדה נמי כשעת הגזילה הוא דמשלם והא

דקתני ילדה איידי דנסיב רישא ילדה נסיב

סיפא נמי ילדה תניא כוותיה דרב פפא ר'

שמעון אומר רואין אותה כאילו היא שומא

אצלו בכסף למחצה לשליש ולרביע אמר רב

אשי כי הוינן בי רב כהנא איבעיא לן לר'

שמעון דאמר למחצה לשליש ולרביע הוא

דשקיל גזלן כי מסלקינן ליה בדמי מסלקינן

ליה או דילמא מבשרא שקול ופשמנא מהא

ידאמר רב נחמן אמר שמואל שלשה שמין

להן השבח ומעלין אותן בדמים ואלו הן -ּבכור

לפשום ובעל חוב ללוקח יובעל חוב ליתומים

אמר ליה רבינא לרב אשי מי אמר שמואל

בעל חוב ללוקח יהיב ליה שבח יוהאמר

שמואל יבעל חוב גובה את השבח א"ל לא

קשיא כאן בשבח המגיע לכתפים וכאן

בשבח שאין מגיע לכתפים אמר ליה

יוהא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל אפי׳

שבח המגיע לכתפים אמר ליה לא קשיא

לקמן ק: וש"ג,ברי"ף וברא"ש איתא

במאי קמיפלגין, ג) לעיל לג:, ד) ב"מ קי:, ה) ב"מ

ד: טו. [קי: בכורות נב.],

ו וסוכה מד. כתובות סח:

לה: ב"מ טו: קי: ב"ב קעג:], ז) בס"ח: ופשוט,

מ) וער מ"ש על הגליוו

יכמות ג:

למעוטיו.

הגהות הב"ח

(מ) גמ' ארעא ושבחא כו׳ לארעא ושבחא כו׳

למיתב ליה: (ב)

בא א מיי׳ פ״ט מהל׳ גזילה ואבידה הל' ו ז וע"ם וסמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן שע"ג ס"א ובהג"ה:

ם גד מיי׳ פ״ב מהל׳ בב ב גד מיי׳ פ״ב מהל׳ גזילה ואבידה הלי סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי שסב סעי ב וסעי ז: בג ה מיי פ"ג מהלי נחלות הל' ד סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סי

רעה סעיף ו: בד ו מיי' פכ"א מהל' מלוה ולוה הל' ז וע"ש סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי" קטו סעיף ה: בה ז מיי שם הלכה א :מוש"ע שם סעי א

מוסף רש"י

ומעלין אותן. מן הקרקע, נדמים. ולא שקלי נארעא גופיה (ב"מ קי:). בכור לפשוט. בכור ופשוט שהשביחו קרקע קודם שחלקו, וקי"ל (ב"ב קרד.) שאין הבכור נוטל פי שנים בשבח שהשביחו נכסים לאחר מיתת אביהן, דהוה ליה ראוי ואין הבכור נוטל הבכורה בראוי, דכתיב בכל אשר ימנא לו, וכשהן באין לחלוק נוטל בכור פי שנים בקרקע שהיא משובחת ושמין את השבח ונותן לפשוט רביע שהוא חלתן לפטוס לפע שטחון מגיע לו בשבח שבתוך חלקו של זה (שם). ובעל חוב ללוקח. בעל חוב שקדם שטר הלואתו לשטר מקח של לקוחות, טורפה עם מה שהשביחו ושם להן שבח ונותן דמים, וטעמא דכולהו משום דמעיקרא ארעא דידיה הוא ואין לנו לכופו למכור הן קרקע שלו בשביל השבח אם יש בידו מעות. יאפנו מוסים פיזי מפות, ולקמן מוקי לה בקרקע שנעשית לו אפותיקי (שם). בעל חוב גובה את השבח. בעל חוב שהלוה לחבירו מעות ומכר לוה הנכסים והשביחום לקוחות, טורף בעל חוב הגוף והשבח (בכורות נב.) וכל הקרקע טורף מיד הלוקח כמו שהיא משונחת ע"י הלוקח (ב"מ יד:). בשבח המגיע לכתפים. נריכין לקרקע דבר מועט, דאילו אין נריכין לקרקע הוו להו פירות ולא מיקרו שבח ובעל חוב גובה השבח ולא פירות גמורין (שם קי:). והא מעשים בכל יום. דיני טורפי מקח באין לפני שמואל וגבי לבעל חוב כל השבח עם הקרקע ואפילו מגיע לכתפים כל זמן שלריכין לקרקע (שם טו:).

דילמא בלוקח ת"ח דידע. וא"ת ואמאי גובה שבח מנכסים בני חורין דבפ"ק דב"מ (דף טו:) איפליגו בהכיר בה שאין שלו ולקחה אם מעות מתנה או פקדון אבל לכ"ע אין לו שבח

וי"ל דהתם שלא באחריות והכא באחריות דבאחריות לא שייך

למימר לא מתנה ולא פקדון: בשבח שעל גבי גוילה קמפלגי דרבי יהודה סבר דנגול

הוי. אבל שבח שלא ע"ג גזילה הוי דגולן או משום דהוי שינוי גמור או משום תקנת השבים ואם גול עלים ועשאן כלים או אפי׳ נסרים ועשאן כלים דהוי שינוי דהדר שמא מודה ר' יהודה דמשלם כשעת הגזילה אף על גב דהוי שבח שע"ג הגזילה דכיון דטרח בהאי שינוי שייך ביה תקנת השבים ואף על גב דגבי נתן ללבוע לו אדום ולבעו שחור קאמר רבי יהודה דאם השבח יתר על היניאה כו' התם דלא נחת בתורת גזילה לא שייך תקנת השבים וכן צ"ל לרב פפא ע"כ דאמר לרבי יהודה שבח שעל גבי גזילה דגולן הוי דהיינו משום תקנת השבים דהא ס"ל בההיא דללבוע לו אדום שינוי לא קני ובההיא לא שייך תקנת השבים כדפי׳ [א] והשתא הוי סברא הפוכה דר' יהודה מדר"מ דבלבע לר"מ שינוי קונה ובגזלן אין קונה משום דקנים ולרבי יהודה בלבע שינוי לא קני ובגזלן קני משום תקנת השבים ור״ת מפרש דאין אנו לריכים לר' יהודה טעמא דתקנת השבים אלא סברא דר"י שינוי קונה ולרב זביד שבח שלא ע"ג גזילה דלא הדרא הוי דגולן אבל שבח שע"ג גזילה דשינוי דהדר הוא ולא קני הוי דנגזל ולרב פפא אפי׳ דע״ג גזילה דשינוי דהדר הוא קני והוי דגזלן והא דלא קני בצבע לפי שאין מתכוין לקנותו וכן נראה דלא לריכי השתח לחוקמה ר"י כב"ש וח"ש נמי דלא חשיב ר׳ יהודה לעיל (דף לג:) בהדי הני תנאי דסברי שינוי אין הונה כי היכי דחשיב ר״ש דלביעה:

מני לא ר' יהודה ולא ר"ש. ול"מ לעולם ר"ש היא לרב פפא ונימא הכי ילדה אין לא ילדה לא אלא הוי למחצה לשליש ולרביע וי"ל דלר"ש אפילו ילדה האמר דלמחנה ושליש ורביע קשקיל גזלן דקאי אר״מ דאיירי בילדה:

לר"ש בי מסדק בו'. לא געי לר׳ יהודה כיון דמתקנת השבים מוקמי׳ לה כולה שבחא ביד גזלן

(a) פשיטא דמגופיה שקיל שלשה שמין להן השכח. אע"ג דקתני ג' תנא ושייר י גזלן ושייר נמי ארים שאם בא לסלקו מאריסותו מסלקו מן השבח בדמים: שבח המגיע לכתפים. כאן פ״ה

כגון תבואה שגדלה כל לרכה אפי׳ מתבואה שאין לריכה לקרקע כדאמר והא מעשים בכל יום וקמגבי שמואל אפי׳ בשבח המגיע לכתפים ובפרק נערה שנתפתתה (כתובות דף כ:) משמע דלא גבי ב"ח אלא ממידי דלריכא לקרקע

ירצה: גובה את השבת. ואינו מחזיר ללוקח כלום: המגיע לכתפים. כגון תבואה שגדלה כל לרכה נותנה ללוקח או דמיה:

ŔΠ

גובה מנכסים משועבדים. שהוא קדם והויא כמלוה בשטר שהרי כתב לו בשטר המכירה שאם יטרפוה ממנו יחזור ויגבה מנכסיו: קנים. דלהדר שבח לנגזל: לבעו שוגג חשיב ליה דאיכא אינשי טובא דלא ידעי דאסור לשנות בדבור של בעל הבית: בשבה שעל

גבי גוילה. כגון שהשביחה אללו ועדיין לא נטלה הימנו כגון (כ) ריהנית ונתעברה או טעונה גיזה: דרבי יהודה סבר דנגול הוי. והכי קאמר רבי יהודה גזלה חוזרת בעיניה לבעליה בין לשבח בין לגריעותא כמו שהיא בשעת תביעה בב"ד היא חוזרת והיכא דגרעה כגון גוזה וילדה משלם פחתה ודאי דהדר קתבע ליה נגזל דמי גזיזה ועובר שגזל ממנו ופליגה חדר' מחיר דחמר כוליה שבחא יהיב ליה ואע"ג דקנה גיזה וולד בשינוי חזינא ליה כמאו דכוליה שבחא אכתי עלה כמי שלא נגזוה ומשלם כולה משום הנסא וקאמר ליה רבי יהודה כדאיתא השתא הדרא ואי הדר תבע נמי מיניה גיזה וולד יהיב ליה דמי דמעיקר' דקנה גיזה וולד בשינוי והיכא דעדיין כל השבח עליה חוזרת כמות שהיא ואתא ר"ש למימר אפילו שבחא עליה נוטלו גולן דשינוי קונה ולא ישלם אלא דמים ראשונים כאילו היא שומא אללו בכסף: דכ"ע שבה גוילה דגולן הוי. ובעיניה דקאמר ר' יהודה כדמעיקרא קאמר: למהלה לשליש כו'. כדרך מנהג המדינה למקבלי בהמות להשביחן לזמן גדול כזה: לא ר' יהודה ולא ר"ש. וכ"ש דכר"מ לא מתוקמא דקתני רישא גזל פרה מעוברת וילדה רחל טעונה וגוזה משלם דמי פרה העומדת לילד כו׳ ולר"מ משלם גיזות וולדות כדהשתא: איידי דנסב רישה ילדה. לחשמועינן דלא משלם גיזות וולדות כדהשתא אלא דמי פרה העומדת לילד נהט נמי סיפה ילדה: בכור לפשוטים. שהשביחו את הנכסים קודם חלוקה ובשעת חלוהה נוטל הבכור פי שנים בקרקעות לריך להחזיר לפשוט רביע השבח של חלק בכורה במעות שחין לו ליטול פי שנים במה שהשביח זה ואם השביח בי"ב זוו כשנטל זה פי שנים בקרקע נוטל מן השבח ח׳ זוזים לריך להחזיר לו ב' זוזים ומעלה לו בדמים ואין נותן לו מן הקרקע אלא אם רצה מסלקו בדמים ונותן לו שני זוזים ואין יכול לומר לו הפשוט תן לי קרקע כזה שוה ב׳ זוזים: ובעל חוב ללוקח. ב"ח הטורף לקוחות בשביל חוב שיש לו על המוכר אין לו כח במה שהשביח לוקח ומסלקו ב״ח בדמים ונותן לו

דמי שבחו וחין נותן לו קרקע בשיעור

שבחו: וכ"ח ליסומים. ב"ח שיורד

לנכסי יתומים בשביל חוב אביהן

אין לו במה שהשביחו נכסים לאחר

למיוב ליטו יוט ד"ה בשבח כו' כגון שגזלה ריקנית כל"ל: (ג) תום' סד"ה לר"ש כו' דמגופיה שקיל. ע באשר"י כתב בהיפך:

הגהות הגר"א [א] תר"ה בשבח כו' והשתא הוי סברא כו'. נ"ב אבל להרמב"ח ניחא ואזלי לשיטתייהו כנ"ל:

רבינו חננאל

דקימא לז בעל חוב גובה . ות השבח וכבר פירשנוהו במקומו י הארכנו במקום הזה. וכי קתאני עיקרו בפרק המקבל שלשה שמין להן את השבח ומעלין אותן בדמין ואחד מהן בעל חוב ללקוח בזמן שאינו נושה בו אלא כשיעור השדה ושבחה, נוטל בעל חוב השדה השבח והלוקח. תניא כוותיה דר״פ ר׳ שמעון ז רואין אותה כאילו שומא אצלו בכסף למחצה לשליש ולרביע. פר״ח זצ״ל והילכתא כרב פפא. שלשה שמין להם השבח ומעלין אותן בדמים. פי׳ ר"ח ז"ל ואיפשטא דליכא מאן דמעלין אותן בדמים אלא אלו שלשה שבח המגיע לכתפים. פי׳ מגיע לכתפים כגון ענבים והגיעו ליבצר ולשאם על כתפיו.

> ושאין מגיע לכתפים שלריכה לקרקע וקשה דאם כן לפירושו גבי ב"ח מיתת אביהן כלום ומעלה להן לשבחן בדמים ונותן מעות אם גבי הא דקאמר זיל הב ליה מחמרי דעל בודיא דפריך לא יהא אלא ב"ח וכה"ג מי הוי שקיל אלא דחזו לבודיא קאמינא סוף סוף כל

> העומד ליגוז כגווז דמי דלריכי לדיקלא קאמינא וו"ל דשבח המגיע לכתפים קורא דבר שסופו ליחלש ולישא בכתפים אפי" כגון פגין או בוסר דלריכי לארעא ור״ת מפרש דשבח המגיע לכתפים כגון דבר הבא בטורח ובחזקת הבתים (ב״ב דף מב: ושם ד״ה שבח) מפורש: